

Výskumná štúdia NBS

12/2025

Skúmanie rodových rozdielov vo finančnej gramotnosti: Nové zistenia zo Slovenska

Andrej Cupak, Klára Kizáková, Denys Orlov

© Národná banka Slovenska 2025
research@nbs.sk

Táto publikácia je dostupná na internetovej stránke NBS
<https://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-vyskumu>

Prezentované názory a výsledky v tejto štúdii sú názormi autora a nevyjadrujú
oficiálne stanovisko Národnej banky Slovenska.

Práca neprešla jazykovou úpravou.

Krátke časti textu, nie viac ako dva odseky, môžu byť citované bez predchádzajúceho
súhlasu autorov, pokiaľ bude úplne uvedený zdroj.

Netechnické zhrnutie

Súčasná literatúra o financiách domácností naznačuje, že spotrebitelia potrebujú dostatok finančných znalostí, aby mohli vykonávať informované finančné rozhodnutia. To platí nielen pre štandardné finančné nástroje, ako sú akcie alebo dlhopisy, ale aj pre modernejšie nástroje, ako sú kryptoaktíva alebo investície do ESG aktív. Napriek potrebe finančnej gramotnosti je jedným z najrozsiahlejších zistení pretrvávajúca rodová medzera vo finančných znalostiach.

Dostupnosť vysokokvalitných mikro údajov za posledné roky umožnila v rôznych štúdiách analyzovať príčiny rozdielov vo finančnej gramotnosti medzi mužmi a ženami. Tieto príčiny siahajú od štandardných sociálno-demografických faktorov až po zložitejšie faktory, ako sú ťažko merateľné osobnostné vlastnosti jednotlivcov, stereotypy a sociálne normy. Napriek pokročilému výskumu tejto témy je stredná a východná Európa, a najmä Slovensko, iba málo preskúmaná.

Naša štúdia rieši túto výskumnú medzeru analýzou novo dostupných mikro údajov zo Zisťovania o financiách a spotrebe domácností (Household Finance and Consumption Survey, HFCS) z roku 2021. Jedinečnou vlastnosťou týchto údajov je dostupnosť otázok o finančných znalostiach spolu s ďalšími dôležitými premennými, ako je napríklad finančné sebavedomie, čo umožňuje vykonať detailnú analýzu rodových rozdielov vo finančnej gramotnosti.

Výsledky naznačujú existenciu rodového rozdielu vo finančnej gramotnosti, pričom muži sú v priemere finančne gramotnejší ako ženy. Po zohľadnení sociálno-ekonomických charakteristík v rámci regresnej analýzy však tento rozdiel zmizne a stratí významnosť. Kvantilová regresná analýza však ukazuje, že zatiaľ čo v dolnej časti distribúcie finančnej gramotnosti je rozdiel znateľný a signifikantný, v hornej časti mizne. Okrem toho pomocou Blinder-Oaxaca dekompozície ukazujeme, že nevysvetlená zložka rozdielu dominuje v dolnej časti rozdelenia, čo naznačuje, že rodové rozdiely sú ovplyvnené skôr nepozorovanými mechanizmami, ktorými sa finančná gramotnosť nadobúda, než pozorovateľnými charakteristikami. Naše výsledky zostávajú robustné aj po zohľadnení rodových rozdielov v odpovediach „Neviem“, ktoré aproximujeme finančnou sebadôverou. Aj keď je sebadôvera silným determinantom finančnej gramotnosti, pri vysvetľovaní pozorovaných rodových rozdielov zohráva len miernu úlohu.

Naše zistenia môžu byť užitočné pre tvorcov politík, ktorí navrhujú programy pre zvýšenie finančnej gramotnosti. Cílené politiky finančného vzdelávania a iniciatívy na budovanie sebadôvery by mohli pomôcť odstrániť rozdiely vo finančnej gramotnosti medzi mužmi a ženami.

Zároveň však treba zdôrazniť niektoré limitácie nášho výskumu. Po prvé, keďže používame čisto priereznové údaje, nemôžeme merať zmeny vo finančnej gramotnosti v čase. Po druhé, naše údaje sú na úrovni domácností a vychádzajú z odpovedí osôb, ktoré majú najväčšie finančné znalosti. Pri absencii údajov na individuálnej úrovni môže tento prístup vnieť určité skreslenia. Preto by sa budúce iniciatívy mali zamerať na zber podrobnejších mikro údajov, ideálne na individuálnej úrovni v rámci panelu.